

Preek van 31 maart Pasen 2024

Beste vrienden,

De tweemaal 'zeven' hoofdzonden (the 'seven' deadly sins)

Ik wens u een zalig Pasen. De Heer is waarlijk verrezen en heeft ons verlost van de machten van de Dood en de Zonde. Dood en Zonde worden in dit geval met een hoofdletter geschreven en verwijzen in de theologie van St. Paulus naar negatieve krachten in ons die ons afkeren van God en ons egoïstisch of zelfgenoegzaam maken. De moderne mens begrijpt nog veel eerder dat Jezus ons verlost heeft van de Dood dan van de Zonde. Het overgrote deel van de katholieken maakt geen gebruik meer van het sacrament van de verzoening of zoals het populair heet, de biecht. Het besef dat wij allen geneigd zijn tot het kwaad en tot zondigen lijkt uit het algemeen bewustzijn te zijn verdwenen. De moderne mens doet zich zelfverzekerd voor en denkt dat hij alles in de wereld aankan, dat we met een beetje goede wil perfecte mensen kunnen worden in een perfecte samenleving. In het algemeen leggen we veel nadruk op waarden en normen en we denken dat als we deze genoeg promoten wij een ideale maatschappij zullen hebben. We denken dat wij door het goede te belonen en het kwade te bestraffen wij binnen de kortste keren een ideaal gezin en volk zullen hebben. De werkelijkheid is echter weerbarstiger. Het is de hoogste tijd dat we niet alleen weer nadenken over individuele, maar ook collectieve of institutionele zonden. Zonde heeft vooral te maken met het doel van ons leven missen, onszelf niet volledig verwerklijken, dwalen, in opstand komen en God ontkennen.

Ik wil dan heel kort de klassieke zeven hoofdzonden (doodzonden) met u behandelen: trots, afgunst, woede, inertie, hebzucht, gulzigheid, wellust. Ik hoop dat deze reeks u bekend in de oren klinkt en dat u ten minste één daarvan herkent en erkent als een doorn in uw vlees.

Deze zonden hebben betrekking op het individu, maar bisschop Don Helder Camara (1909-1999), bisschop van Recife, heeft in zijn boek *Een spiraal van geweld* (1970) zeven collectieve hoofdzonden toegevoegd aan de klassieke zeven hoofdzonden. Hij wijst terecht op een fenomeen van collectieve zonden die een institutionele vorm hebben aangenomen. Deze zijn: rassenwaan (racisme), kolonialisme, oorlog, paternalisme, farizeïsme, vervreemding en angst. Ik zal naar hem verwijzen maar gelijk proberen de huidige situatie in de wereld erin te verwerken.

Wanneer we zeggen dat Jezus onze zonden heeft weggenomen, dan bedoelen wij daarmee dat de Zonde geen macht meer over ons heeft, dat wij er niet aan hoeven toe te geven of dat wij niet langer slaaf zijn van de Zonde. Christus heeft door zijn dood ons verlost van de Dood die eeuwig duren zou en de Zonde die ons tot slaaf maakt. Hij heeft ons voorgeleefd hoe wij de Zonde kunnen overwinnen.

De individuele hoofdzonden

Trots

Trots of wel hoogmoed komt als eerste in de lijst van zonden. Het is de oerzonde van Adam en Eva die hun eigen wil boven de wil van God plaatsten. Onze eigen wil doordrukken ten koste van alles en iedereen is een zonde die al bij kleine kinderen voorkomt en ons tot onze laatste snik nog in zijn greep heeft. Alle zeven zonden hebben te maken met de vervorming van iets positiefs in de mens. Het is goed als we trots zijn op onszelf en weten wat wij willen. Het wordt pas een zonde wanneer het overdreven, onredelijk of buitensporig wordt. De synoniemen van trots bekrachtigen het idee van overmaat: ijdelheid, verwaandheid, eigenwaan, laatlundheid, arrogantie, opschepperigheid, zelfverheerlijking en veel meer. Trots is de wortel van de andere zonden. Het is vaak gewoon domme trots dat twee mensen of twee politieke partijen niet met elkaar willen werken. Niemand wil de eerste stap zetten om een ruzie bij te leggen. Het tegengif voor trots is nederigheid of eenvoud. Wat een zegen is het niet als je als priester, dominee, pandit, mulvi, bisschop, directeur, minister of president eenvoudig kan blijven. Maar uit de praktijk blijkt dat het niet eenvoudig is eenvoudig te blijven.

Afgunst

De afgunstige heeft verdriet om het geluk, succes, positie, prestaties of cadeaus van een ander. De afgunst vreet het slachtoffer van binnenuit, en vanuit deze zelfkwellendheid komt de kwaadwilligheid voort. Afgunst is zeer bedreven in het opmerken en wijzen naar de fouten van anderen. Wat ik niet kan bezitten zal ik afkraken of neerhalen. Afgunst wekt venijn en wrok. Afgunst is een hardnekkige zonde binnen gezinnen, bedrijven, universiteiten, en vooral in de politiek. Elkaar niets gunnen maakt dat het leven erg onplezierig kan worden, vooral voor de afgunstige zelf. De afgunstige kan zichzelf genezen wanneer hij zich niet richt op de zegeningen van anderen maar op zijn eigen zegeningen.

Woede

Tegenwoordig is ons leven overmatig vervuld van woede. Praatprogramma's op de radio zijn er vol van: scheldpartijen, grofheid en beledigende taal. Er zit woede in de epidemie van huiselijk geweld (ruim 70% van onze kinderen ervaart huiselijk geweld). Er zit woede in onze politici op het podium, maar ook in de assemblee. Er zit woede in de autobestuurder die jou roekeloos de pas afsnijdt en je met een blik in ogen uitdaagt om te protesteren. De dodelijke eigenschap in woede is wederom een vervorming van iets positief. Woede is nodig om onrecht en de onrechtvaardige agressie van een ander tegen te gaan. We mogen boos worden maar we mogen de boosheid niet de overhand laten nemen. Driftbuien en woede-uitbarstingen lijken wel aan de orde van de dag. Iedereen vindt dat zij gerechtigd zijn om hun boosheid op de meest rauwe manier te uiten. In onze boosheid slaan we altijd harder dan normaal en zijn onze beledigingen giftiger dan ooit. Psychologen verdienen een aardige duit met anger management. Laat de zon niet ondergaan over uw boosheid anders wordt het

haat en als we het langer volhouden wordt het wrok. Het tegengif voor woede is zachtmoedigheid. Dat is de moed om zacht te zijn in een keiharde wereld.

Inertie

Misschien zegt het woord inertie u niets maar hopelijk de synoniemen wel: luiheid, laksheid, traagheid of vadsigheid. Inertie is een kwelling. Het is wel eens beschreven als mismoedigheid van geest, of een benauwend verdriet dat zo zwaar op je weegt dat er geen enkel verlangen is om enige deugd uit te voeren. Men werkt zonder enige bezieling of hartstocht. Er is weinig motivatie om iets te presteren en uiteindelijk leidt het tot verveling. Ik vrees dat een behoorlijk deel van ons volk geplaagd wordt door deze zonde en vooral ambtenaren zouden van deze zonde bevrijd moeten worden. Inertie uit zich in gemurmel, klagen, vitten, mopperen en ophef maken. Het tegengif voor inertie is naastenliefde of de onbaatzuchtige dienstbaarheid voor anderen.

Hebzucht

Hier is duidelijk dat bezit op zich goed is. De zonde is een vervorming van dit positieve. Hebzucht is niet de liefde voor bezittingen maar de liefde voor het hebben. Het is de bekende streilibi in onze samenleving. Hij heeft een Lexus dus moet ik een Mercedes hebben. De klassieke illustratie van hebzucht is de vrek die achter gesloten deuren zijn gouden munten zit te tellen. De reclame speelt in op de drang in de mens om te hebben. We moeten daarom allemaal het nieuwste van het nieuwste hebben. Ik kan hier maar kort zijn en verwijzen naar de grondpolitiek in ons land van de afgelopen 40 jaren. Suriname is vrijwel helemaal verdeeld aan mensen die steeds maar meer grond willen hebben en er niets mee doen. Hebzucht maakt de mens eenzaam en ongevoelig voor de ander. Vrijgevigheid is het tegengif. Wees royaal in het geven. Geven maakt gelukkig.

Gulzigheid

Gulzigen laten zich nooit het eten smaken, ze verslinden het. Het is preoccupatie met eten. Het zijn mensen die niet eten om te leven maar leven om te eten. Maar niet alleen mensen die veel eten, ook mensen die overdreven op hun dieet letten. Ze worden voortdurend in beslag genomen door het eten. Voedsel is nodig en goed voor de mens en als we dat goed doen is het een bron van gezelligheid en ontspanning. Samen eten maakt ons tot een hecht gezin. De huidige stress van ons leven maakt dat wij gulziger met ons voedsel omgaan en te weinig aandacht hebben voor mensen. Een gulzigaard mag je nooit met geld vertrouwen. Dat geld is binnen de kortste keren verdampt. Gulzigheid kan met de deugd van matigheid en soberheid overwonnen worden.

Wellust

Wederom is seksualiteit iets wat goed is voor de mens. De zonde ligt in de vervorming ervan. De zonde van wellust ligt vooral in de opzettelijke scheiding van de seksuele handeling van aandacht voor de persoon. De een gebruikt de ander als een ding om plezier te hebben. De

ander wordt een object in plaats van een subject. Hoe vernietigend deze zonde is, blijkt uit de vele kortstondige relaties die veel verdriet veroorzaken. Hoe walgelijk het is blijkt uit de manifestatie op het Onafhankelijkheidsplein waartegen de IRIS moest protesteren. De wereld is verziekt met deze zonde. Dit blijkt uit het feit dat pornografie na de illegale wapenhandel de meest winstgevende industrie is. De genezing hiervan is het opnieuw ontdekken van de waardigheid van iedere mens waar intimiteit en tederheid een plaats hebben.

Graag had ik wat langer stil willen staan bij deze zonden. Maar ik hoop dat wij eerlijk genoeg zijn om toe te geven dat wij allemaal worstelen met deze zonden: trots, afgunst, woede, inertie, hebzucht, gulzigheid, wellust. Natuurlijk zijn er meerdere zonden. Het getal zeven is symbolisch bedoeld maar deze zeven zonden kunnen met een hoofdletter geschreven worden. Ze zijn de wortel voor de vertakkingen of geven aanleiding tot onder andere de volgende zonden: wreedheid, onverschilligheid, kruiperigheid, hypocrisie, bekrompenheid, onverdraagzaamheid, leugenachtigheid, opportunisme, agressie, fantasieloosheid en blinde volgzaamheid. Deze zonden vallen echter mee in vergelijking met de collectieve zonden die ik ook helaas vluchtig met u zal doornemen.

De collectieve of institutionele zonden

Rassenwaan of Racisme

De oerzonde van hoogmoed werkt direct door in de collectieve sfeer van het racisme. Het ene volk waant zich hoger dan en voelt zich superieurder aan een ander volk. Het ene volk voelt zich vrij en maakt een ander volk tot slaaf, de ene groep meent dat zij van adel afstamt en minacht de ander en ziet een ander mens als een minderwaardig wezen. De ene groep vindt dat zij de ware godsdienst heeft en de anderen afgoden dienen. Maar het superioriteitsdenken zit ook in mannen tegenover vrouwen of stedelingen tegenover binnenlandbewoners. Het racisme is hardnekkig. In Afghanistan waar de Taliban aan de macht is worden vrouwen weer gestenigd voor overspel, mannen niet. 2,5 miljoen meisjes en vrouwen mogen niet naar school, vrouwen mogen niet deelnemen aan het openbare leven. Mannen hebben deze beperkingen niet.

In januari heb ik in Breda een lezing gehouden over het slavernijverleden en de doorwerking daarvan. Het boek *Alledaags Racisme* van Philomena Essed was voor mij een eyeopener van hoe racisme tot op vandaag doorwerkt in Nederland en de mainstream politiekvoering. Suriname laat zich vaak de voorbeeldige *bromki dyari* noemen, maar laten we onszelf niet voor de gek houden: etnische politiek voert nog steeds de boventoon en hoewel wij ons eraan willen ontworstelen, blijft het evident dat groepsbelang prevaleert boven het algemeen belang. Laten we ons geen illusie maken want die *bromki dyari* zou onder ongunstige economische omstandigheden binnen de kortste keren in een kruitvat kunnen veranderen. Deze Zonde is te overwinnen door elkaar te zien als kinderen van één God, waardoor we broer en zus van elkaar zijn.

Kolonialisme (en neo-liberalisme)

Dom Helder Camara schreef zijn boek in 1970 toen wij nog volop kolonie van Nederland waren. Kolonialisme is een direct gevolg van de superioriteitswaan wat weer voortvloeit uit hoogmoed. Kolonialisme ging altijd samen met hebzucht en het gewelddadig in bezit nemen van andermans grondgebied met een afschuwelijke miskening en soms zelfs genocide van de inheemse bevolking. Anno 2024 zijn wij in de wurggreep van het neo-liberale economisch denken. Door hebzucht, pronkzucht en gulzigheid hebben wij gigantische schulden gemaakt die onze kleinkinderen nog zullen moeten betalen en zijn wij ten prooi gevallen aan de grillen van van het neo-liberale denken waarbij de marktwerking heilig is. Of de wetten van de vrije markt ook toepasbaar zijn op onze duistere valutahandel is maar zeer de vraag, maar ze worden meedogenloos toegepast. Dat moet ook, anders kunnen wij niet deelnemen aan het internationale handelsverkeer. Don Helder Camara wees er ook op dat er niet alleen een kolonisatie van buiten was in Brazilië, maar ook een interne. Dit komt aan het licht wanneer de rijken misbruik maken van de armen. Suriname is hard op weg om een land te worden van stinkend rijke en straatarme mensen. Het superioriteitsdenken wordt overwonnen door solidariteit en naastenliefde.

Oorlog en geweld

Camara noemt het onrecht in de wereld als geweld nummer één. Dit geweld roept vroeg of laat weer geweld op. Vervolgens komt het gevestigd gezag in het geweer want het moet de orde handhaven. Dat is dan een derde vorm van geweld. Dit alles resulteert in een spiraal van geweld. Ik denk dat dit goed te illustreren is met de ontkenning van de grondenrechten aan de inheemsen en de in stamverband levende volken in Suriname. Dat onrecht leidde tot de opstand van 1 mei vorig jaar te Pikin Saron. De politie sloeg hard terug maar bracht geen oplossing zolang het primaire onrecht niet recht is getrokken. Op Goede Vrijdag heb ik u uitgebreid gesproken over de ontarding van het geweld dat Haïti in totale chaos heeft ondergedompeld. Ik heb u daarbij gezegd: *'Te yu mati barba de na faya, yu musu bigin fu nati di fu yu.'* Iemand zei me daarna: 'Dat was een mooi politiek praatje.' Maar dat was het niet. Wanneer wij onrecht en de daaruit voortvloeiende woede en spiraal van geweld geen zonde noemen dan belanden wij in situaties als Gaza en Haïti.

Er zijn meer vormen van geweld dan alleen schieten en slaan. Geweld zit ook in onrechtvaardige structuren van de maatschappelijke orde in de aanwezigheid van de heersende elite. De benden in Haïti zijn nauw verbonden met de gevestigde elite in Haïti en de nieuwe elite ontstaat uit de drugscriminaliteit. Wij gelovigen dienen iedere vorm van geweld af te wijzen zoals Jezus dat heeft gedaan door zich te verzetten tegen onrecht tot de dood aan het kruis om ons te verlossen.

Paternalisme

Paternalisme is een ander woord voor bevoogding. Dat klinkt onschuldig maar in de wereldpolitiek is dat zeker niet zo. Hier moet gedacht worden aan het koloniale bewind van Nederland in Indonesië en Suriname of wat de Portugezen, de Fransen en Engelsen hebben gedaan met hun koloniën. Het is een ordinaire vorm van gecentraliseerd bestuur met een onderdanige meeheulende elitegroep van de lokale bevolking en uitsluiting van de inheemsen en de arme massa. Hierin ligt besloten een totale economische afhankelijkheid van het gekoloniseerd gebied, en het moederland beschikt over de wijze waarop de economische hulpbronnen zullen worden aangewend. Het centraal bestuur bepaalt in welke mate onderwijs en gezondheidszorg of het culturele leven doordringen tot in de achtergestelde gebieden. Deze zonde valt evenzeer terug te voeren naar die van hoogmoed en superioriteitsgevoel. Nu zijn de koloniale machten minder zichtbaar omdat de multinationals hun werkmensen zijn en zij bepalen hoe en wanneer de natuurlijke hulpbronnen zullen worden aangesproken voor welk doel. Wie die zonde niet wil zien, is ziende blind. Deze zonde is te overwinnen door zelfvertrouwen en geloof in eigen kunnen.

Farizeïsme

Farizeïsme betekent schijnheiligheid, huichelarij, uiterlijke schijn en het hebben van een dubbele moraal. Het is onbegrijpelijk dat de meeste Surinamers zich uitgeven als vrome christenen, hindoes en moslims maar dat er toch zoveel corruptie is in het land, van hoog tot laag. Maar ook onder het voorwendsel van democratie, mensenrechten en gelijkgerechtigheid dringen westerse landen hun ideologie op en voeren een economische oorlog tegen arme landen die mee moeten doen met de heersende moraal om in aanmerking te komen voor leningen of mee te mogen doen in het internationaal handelsverkeer. Jezus was altijd heel streng tegen de farizeeërs.

Vervreemding

Dit begrip is ontwikkeld door Hegel en Marx en had vooral van doen met de wijze van productie aan de lopende band waardoor mensen vervreemd raakten van het product van hun arbeid, van de natuur en van de medemensen en uiteindelijk van zichzelf. De hoogontwikkelde technologie en wetenschap plaatsen kennis en macht in de handen van enkelen en reduceren de massa tot weerloze consumenten. Latijns-Amerika is een van zichzelf vervreemd werelddeel. Wie de Caribische literatuur enigszins kent, weet dat de zoektocht naar de eigen identiteit nog altijd een hoofdthema is. Onze eigen Anil Ramdas bracht dit thema in zijn boeken steeds naar voren. Als ik de vraag zou stellen wat nou de identiteit is van de Surinamer dan denk ik dat we een paar avonden kunnen vullen met filosoferen. De verwerking van het slavernijverleden brengt de vervreemding van de onderdrukte en geknechte mens op een pijnlijke wijze weer naar boven. Wat hebben die eeuwenlange slavernij en kolonialisme met ons gedaan? We spreken in de stad niet eens onze eigen moedertalen meer in een kerk die behoeder van de cultuur zou moeten zijn. Genezing van de vervreemding die we hebben ondergaan ligt voor ons niet in het herwinnen

van een identiteit die we eens hadden, maar in het ontwikkelen van een nieuwe identiteit zoals God dat van ons verlangt.

Angst

De laatste collectieve zonde die Camara noemt is angst. Dit begrip komt uit de existentialistische filosofie en wordt aangescherpt door het post-modernisme. Er is geen God en de mens is veroordeeld tot de vrijheid. De mens komt van nergens en gaat nergens naar toe. Angst vervult de mens die constant een beklemmend gevoel heeft van onbestendigheid en onveiligheid. Er knaagt aan de mens een voortdurende twijfel aan het eigen bestaan en aan de eigen mogelijkheden. Schokkende gebeurtenissen zoals echtscheiding, mislukte relaties, ernstig ongeluk, dood, ontslag, werkloosheid of blunders kunnen opeens de angst verheviggen en zorgen voor depressies. De onzekere politiek van ons land maakt veel mensen angstig voor de toekomst en velen vluchten het land uit in een rusteloos zoeken naar geluk die ze nergens op aarde zullen vinden. Deze angst kan alleen overwonnen worden door te vertrouwen dat God de mens niet aan de machten van de dood en vernieling overlaat. Dat is de kern van het paasfeest!

Besluit

Mia Motley zei van de oorlog en geweld in Gaza, Oekraïne en Haiti: "They are man made problems en therefore there should be man made solutions." Het kunnen man-made solutions zijn als de mens maar vertrouwt op God die in staat is om wat in de macht is van de Dood en Zonde, weer levend te maken. Dit is ons paasgeloof! Nogmaals Zalig Pasen.